

arma - z lat. – „náčinie, náradie“

arma Christi - lat. – „zbrane Kristove“ (vo význame zbrane proti hriechu)

Biedermann: barokové označenie *nástrojov Kristovho utrpenia*; nástroje utrpenia sa považovali za účinné zbrane proti hriechu, ktoré pri kontemplatívnom rozjímaní nad Kristovými bolesťami môžu vykoreniť každý zárodok zla v ľudskej duši; takýmito „zbraňami“ boli okrem *kríža* a *kladiva*, *klince*, *biče* aj *kopija*, *palica* zakončená špongiou, ďalej *trňová koruna* a *ruka*, ktorá udrela Krista; arma Christi sa nosili ako prívesky na *ružencoch* najmä v 18.st. a vyskytujú sa aj na kultových krížoch tejto epochy; stali sa symbolmi *vykúpenia*; arma Christi sa obsahom prekrývajú s *pašiovými nástrojmi*, ale v tomto barokovom podaní zvyrazňuje názov prvok boja proti ľudskému hriechu; pozri *barok*; *Pribíjanie na kríž/Vztýčenie kríža/Povýšenie na kríž*; *Ukrižovanie*, *Muž bolesti*

armada - zo španielčiny – „vojsko“

armáda terakotová - terakotová armáda

Armadio degli Argenti - Strieborná skriňa

Armageddon - Harmageddon

armales - z lat. – arma – „náčinie; lat. litterae armales

-privilegiálna listina, ktorou sa udeľoval *erb*; armales sa začali udeľovať od poč.14.st. (vydávať ich mohol iba panovník) v Uhorsku za vlády Karola I. Róberta; opatrené *miniaturami* erbov v ľavom hornom rohu, zriedkavo v strede; od 17.st. vydávané aj v knižnej forme; cenná zbierka armales v Archíve hl. mesta Bratislavy; pozri *dielo literárne*; porovnaj *armoriál*

armatura - lat. – „výzbroj, ozbrojenie“; pozri *zbrane*

armatúra - 1. *architektonické* spevnenie exponovaných častí budovy (nárožie, oblúk) kamennými *kvádrmi* (*bosáž*, *rustiko*), používané najmä v *renesancii*, *baroku* a *klasicizme*; pozri *nárožná armatúra*
2.v *sochárstve* kostra *modelu* z trubiek, dreva ap.; tvorí konštrukčné jadro, na ktoré je nanášaná hlina, sadra, vosk, čiže materiály, ktoré majú obmedzené možnosti; armatúra vystužuje, zľahčuje, urýchľuje prácu, znižuje spotrebu materiálu a nebezpečenstvo zrútenia (pozri *modelovanie nástroje*); umožňuje vytvárať veľké modely alebo modely priestorovo rozvinuté; pozri *odlievanie sadry*

Dekoratívna armatúra nároží a okien zámku Gastona Orleánskeho (Francúzsko)

armatúra nárožná - nárožná armatúra

Arméni 13.st. -

http://es.wikipedia.org/wiki/Categoría:Armenios_del_siglo_XIII

Arméni podľa storočí -

http://es.wikipedia.org/wiki/Categoria:Armenios_por_siglo

arménske ikony - pozri *ikona ruská*

arménske písmo - podľa tradície vytvorené sv. Mesropom Maštoc (pozri v prepise *M. Mashtots*) v r. 405 alebo 406; pôvod písmen nie je celkom istý, ale s najväčšou pravdepodobnosťou vychádzal z gréckej *alfabety*; používa sa na zápis arménskeho jazyka; abeceda sa skladá z 39 znakov; hoci oba dnešné dialekty arménčiny, východný a západný, používajú rovnakú *abecedu*, výslovnosť niektorých písmen je odlišná; počas rokov sa zmenilo nielen poradie jednotlivých písmen, ale aj ich počet; najviac nových písmen bolo prijatých počas stredoveku, a to kvôli tomu, aby sa nimi dali vyjadriť cudzie hlásky; prvé dokumenty v klasickom jazyku (*grabar*) sú však až z obdobia po zavedení arménskeho jazyka na zač. 5.st. zásluhou Mesropa Maštoče (armen. Մեսրոպ Մաշտոց); grabar, ktorý sa dnes používa ako cirkevný a liturgický jazyk armánskych kresťanov, sa v priebehu stáročí vyvíjal, až vznikol tzv. „laický“ jazyk (ašcharhbar); keď opomenieme početné dialekty, dnes existujú dva základné varianty arménčiny, literárny a moderný hovorený

https://it.wikipedia.org/wiki/Lingua_armena

https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D1%80%D0%BC%D1%8F%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D1%8F%D0%B7%D1%8B%D0%BA

Sv. evanjelista Marek (Štyri evanjeliá, arménsky scriptus, 1495)

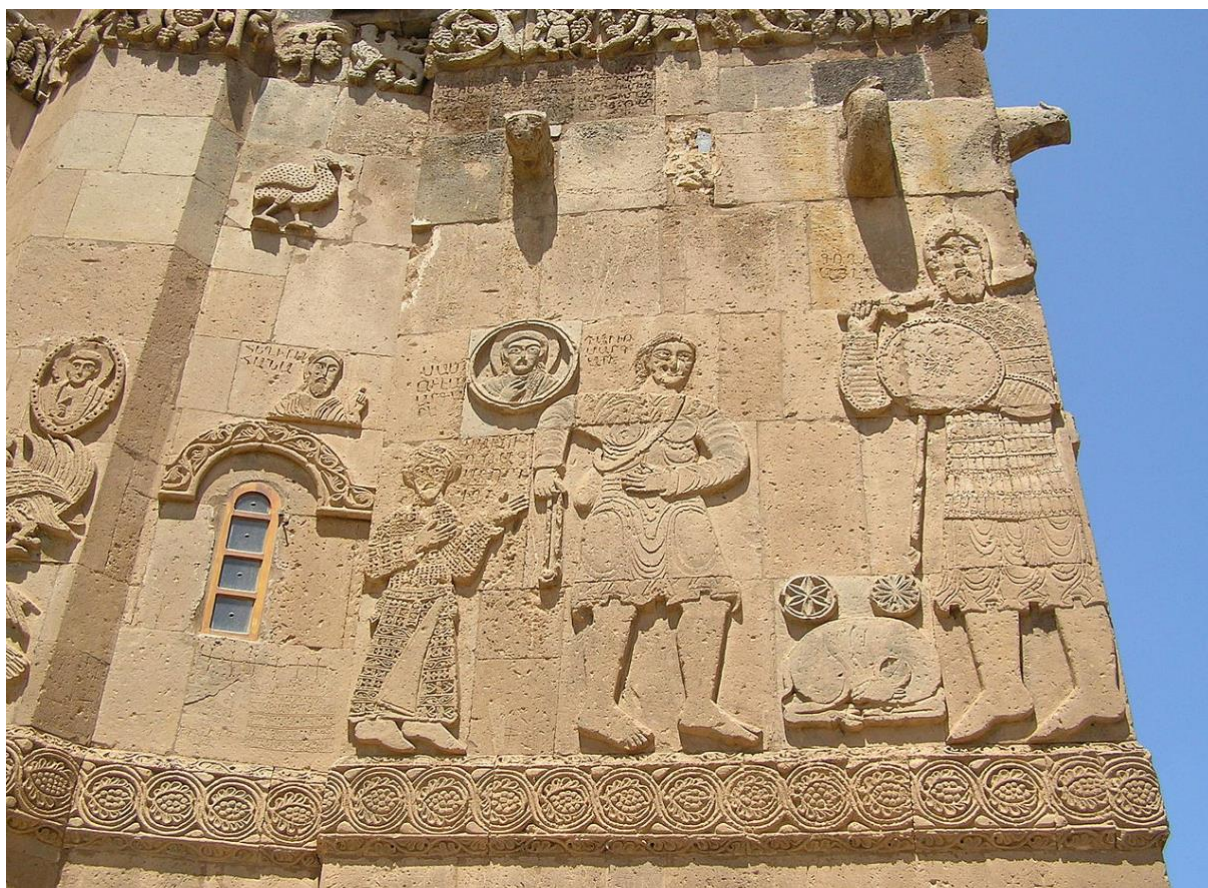
Noemova archa (prvá arménska biblia, 1666)

arménske umenie - arménske umenie je jedinečnou formou umenia vyvinutého v priebehu posledných piatich tisícročí, v ktorom arménskej ľudia žili na arménskej vysočine; arménska architektúra a miniatúrna maľba dominovali arménskemu umeniu a ukázali konzistentný vývoj v priebehu storočí; k ďalším formám arménskeho umenia patrí sochárstvo, freska, mozaika, keramika, zámočnicke práce, gravírovanie a textilie, a to najmä *arménske koberce*; praveké Arménsko sa vyvíjalo v nadväznosti na ríšu Urartu, kultúru v *dobe železnej*; v ranom období arménskeho umenia sú pozoruhodné kovové sochy, často zvierat; oblasť bola v neskoršom období treťom útokom veľkých ríš, v príľahlých oblastiach *Perzie, Mezopotámie* a *Anatolie*, a to všetko mal výrazný vplyv na arménske umenie; od 1.st. sa objavuje antická (helenistická a rímska) architektúra; Arméni prijali kresťanstvo veľmi skoro, a vyvinuli vlastnú verziu východného kresťanského umenia, s veľkým využitím *ikon*, knižných miniatúr (*Ečmiazinský evanjeliár*); od 10.st. vlastné typy chrámov a veľmi originálnu architektúru kostolov a kláštorov, zámkov, hradov s maliarskou a sochárskou výzdobou (chrám v Garni, katedrála v Ani); charakteristickým rysom Arménska, čo malo vplyv na stredoveké umenie v Európe, bola obľúba reliéfov na vonkajšej kostolov, ktorú v Byzancii nepoznali (pozri *chačkar*); po tureckom vplyve nastal rozkvet arménskeho umenia počas ruského vplyvu; arménske umenie sa špecializovalo na tkané koberce; pozri *Matenadaran, Simurgh, Angha, arménske ikony, arménske písmo, chačkar*

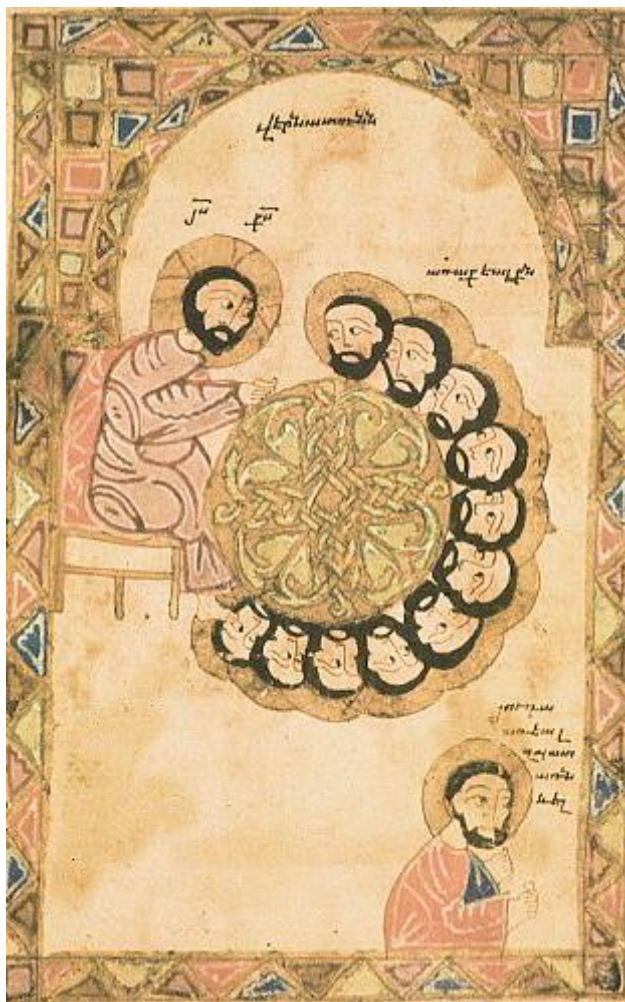
https://en.wikipedia.org/wiki/Armenian_art

Hlavica stĺpu (Katedrála sv. Grigora, archeologická lokalita Dvin, Arménsko, 4.st.)

Obetovanie Izáka (reliéf, Katedrála Svätého križa, ostrov Aghtamar, Arménsko, 10.st.)

Posledná večera (iluminácia, Arménsko, koniec 14.st.)

arménsky koberec -

https://en.wikipedia.org/wiki/Armenian_carpet

armenium - antický názov azuritu

arménska hlinka - červen železitá, bolus

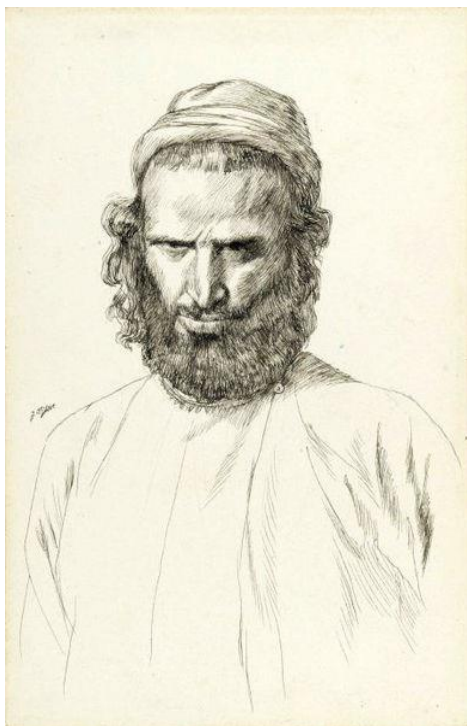
arménski iluminátori -

http://fr.wikipedia.org/wiki/Catégorie:Enlumineur_arménien

arménski maliari - pozri Toros Roslin

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Armenian_painters

Arménsko - pozri Ježišova kopija (Eurotelevízia); M. Mashtots; Arméni 13.st.

J. Tissot: Armén (19.st.)

Arménsko v 13.st. -

http://es.wikipedia.org/wiki/Categoría:Siglo_XIII_en_Armenia

Armfield Maxwell -

M. Armfield: Faustine

Armida - saracénska kúzelníčka, vystupujúca v príbehu *Rinaldo a Armida* od básnika Torquata Tassa

<http://en.wikipedia.org/wiki/Armida>

J. Blanchard: Armida (17.st.)

Armilus - hebrejsky ארמילוס ; tiež Armilos a Armilius; anti-Mesiáš (falošný mesiáš); postava stredovekej židovskej *eschatológie*; porovnateľný so stredovekým kresťanským *Antikristom* a moslimským *Al Dajjalom*; Armilus dobyje *Jeruzalem* a bude prenasledovať *Židov*, kým nebude porazený rukami pravého Boha (pozri *Jahve*) alebo pravým *Mesiášom*; jeho nevyhnutné zničenie symbolizuje konečné víťazstvo *dobra* nad *zlom* v mesiášskej dobe; podľa židovskej encyklopédie Armilus je kráľ, ktorý príde na konci doby pred Mesiášom a jeho vláda prinesie veľa utrpenia Izraelu, podobne ako *Gog*; legendy v *Midraši* hovoria, že bol potomkom *Satana* a panny alebo *Satana* a sochy (alebo „kameňa“); v určitej dobe ovplyvňuje kresťanské legendy a doktríny; meno Armilus by mohlo byť odvodené od rímskeho *Romulus*, zakladateľa Ríma, alebo mena *Ahriman*, čo je stelesnenie zla v *zoroastrizme* (*Arimainyus* = *Armalgus*); *Midraš Vayosha* líči Armila ako plešatého, čiastočne hluchého, čiastočne zmrzačeného a čiastočne *malomocného*

-v súvislosti s heslom *Antikrist*: v *judaizme* sa charakteristike Antikrista blíži postava Armilus; bádatelia ako napr. J. Dan sa domnievajú, že ide o skomoleninu mena *Romulus*, a preto symbolizuje *Rím*; Armilus na konci dní má ovládnuť celý svet a zviest všetky národy okrem Izraela na scestie; súčasne zabije Mesiáša, syna Jozefa, a Izrael vyženie do púšte; vtedy sa k Izraelu pripojí Mesiáš, syn *Dávida*, ktorý Armila zabije a nastolí mesiášsky vek; Armilus sa neobjavuje nikde v Biblii ani v *Talmudu*, vyskytuje sa v krátkych anonymných spisoch, ktoré vznikali väčšinou na Blízkom východe od 7.-12.st.; Armilus nie je súčasťou oficiálnej židovskej *eschatológie*; Armilus je v niektorých z týchto spisov označovaný ako „ten, ktorého národy nazývajú Antikristom“

<http://en.wikipedia.org/wiki/Armilus>

armoriál - *zbierka* kreslených a maľovaných heraldických *znakov*, ktorá plnila aj úlohu uchovávania pravidiel a tradície *heraldiky*; znalosť týchto pravidiel uchovávali do 16.st. *heroldi*; porovnaj *emblémová kniha*, *kniha znakov*, *armales*; *dielo literárne*

<https://www.google.sk/search?q=Livro+do+Armeiro-Mor&espv=2&biw=1848&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0CB4QsARqFQoTCNnV6Niw9MYCFYntFAodhoYJ1A>

Neznámy autor: Penthesilea, jedna z ctihodných žien (miniatura z Petit armorial équestre de la Toison d'or, 1460-1470)

Dávid (miniatura z portugalského armoriálu Livro do Armeiro-Mor, 1509)

Český kráľ (miniatura z portugalského armoriálu Livro do Armeiro-Mor, 1509)

Armas Karolova Veľkého (miniatura z portugalského armoriálu Livro do Armeiro-Mor, 1509)

Conde de Marialva (miniatura z portugalského armoriálu Livro do Armeiro-Mor, 1509)

Armstrong Rolf - pozri *maliarstvo salónne, akademizmus*

R. Armstrong: Nahá Parížanka

Arnobius ml. - kresťanský kňaz alebo biskup v *Gallii*; písal v Ríme okolo r. 460; je autorom mystických a alegorických komentárov k *Žalmom*, ktoré ako prvý publikoval Erasmus v r. 1522 a pripísal ich autorstvo *Arnobiovi zo Sicca*;

Arnobius zo Sicca/Arnobius st. - (†330); rímsky spisovateľ, obhajca kresťanov za vlády Diokleciána; pred svojím obrátením, bol významným numidským rečníkom v Sicca Veneria (El Kef, Tunisko), hlavnom kresťanskom centre provincie Africa; za svoju konverziu ďakoval svojmu snu; autor traktátu *Adversus nationes*, predstaviteľ apologetiky; jeho kniha vznikla na základe sťažností, že kresťania priniesli hnev bohov na starý Rím; pozri *apologetika*

<https://en.wikipedia.org/wiki/Arnobius>

M. Wolgemut, W. Pleydenwurff, H. Schedel: Arnobius (Norimberská kronika, 1493)

Arnold Johann - (?); rytec z 18.-17.st.

J. Arnold podľa F. K. Palka: Biblická scéna (lept, 1800)

Arnold z Brescie - (†1155), tiež známy ako Arnaldus; tal. Arnaldo da Brescia; taliansky augustiánsky kanonik z Lombardie; študoval v Paríži pod vedením reformátora a filozofa Pierre Abélarda a prevzal filozofiu o reformných spôsoboch; kritizoval katolícku cirkev, že je svetskou mocou, ktorá sa podieľa na bojoch o pozemské statky; vyzval ju, aby sa vzdala vlastníctva majetku a podieľal sa na neúspešnom nastolení starej rímskej republiky, Rímskej komúny (Obce Ríma); bol odsúdený na Lateránskom koncile v 1139 a nútený odísť z Talianska a napokon bol zatknutý a obesený a jeho telo spálené na hranici a popol hodený do Tiberu; dôležité je, že nikdy nebol obvinený z *kacírstva*; tvárou v tvár hranici odmietol odvolať svoje tvrdenia; vzhľadom k tomu, že zostal hrdinom veľkej časti rímskych ľudí a menších duchovných, jeho popol bol vrhnutý do *Tiberu*, aby sa zabránilo premene jeho hrobu na svätyňu mučeníka; aj keď zlyhal ako náboženský reformátor a politický vodca, jeho učenie o apoštolskej chudobe získalo meno po jeho smrti medzi „arnoldistami“ a vo väčšej miere medzi *valdenskými* a *františkánmi*, hoci žiadne písané slovo z jeho diela neprežilo, lebo bolo oficiálne zavrhnuté a spálené (pozri *damnatio memorie*); Arnold je známy iba z nactiutrháčskeho odsúdenia svojich nepriateľov; *protestanti* ho zaradiť medzi predchodcov *reformácie*; pozri *kresťanskí svätci*

https://en.wikipedia.org/wiki/Arnold_of_Brescia

https://en.wikipedia.org/wiki/Commune_of_Rome

Kremácia ostatkov Arnolda z Brescie (rytina zo Zrkadla mučeníkov, 1155)

Arnoul z Cysoing - (†752); flámsky vojak, umučený pretože bol kresťan; okrem tohto faktu je jeho život iba legendou; pozri *kresťanskí svätci*

https://en.wikipedia.org/wiki/Arnoul_of_Cysoing

Arnulf z Eynesbury - (†740); obskúrny anglický svätec, zrejme pustovník, uctievaný v Eynesbury, kde mal svoju pustovňu, asi pol míle od St. Neots, Cambridgeshire; bola zničená počas dánskych invázií na konci 9.st.; svätec bol zabudnutý v 11.st.; jeho historickosť je pochybná; môže byť ľudovým dvojníkom Arnulfa z Metz; pozri *kresťanskí svätci*

https://en.wikipedia.org/wiki/Arnulf_of_Eynesbury

Arnulf z Met - (†640); vo francúzštine je tiež známy ako Arnoul alebo Arnoulf, v angličtine ako Arnold; francký biskup v Metách a poradca merovejského dvora; sprvu bol majordom franského kráľa Chlotara II. a vychovávateľom kráľovho syna Dagobert I.; jeho vlastný syn Ansegisel sa oženil s dcérou Pipina staršieho, takže bol úzko spätý so vznikom rodu Karlovcov; Arnulfova manželka vstúpila do kláštora v Trieri, Arnulf sám bol zvolený biskupom v roku 614.; keď odstúpil z biskupského úradu, dožil zvyšok života vo Vogézach, kde jeho priateľ sv. Romaric založil kláštornú komunitu Remiremont; po príchode do kláštora sa venoval starostlivosti o *malomocných*; s jeho osobou sa spájajú legendy; podľa jednej z nich bol sužovaný násilím, ktoré ho obklopovalo, a obával sa, že by mal úlohu vo vojnách a vraždách vládnučích rodín; posadnutý strachom Arnulf išiel k mostu cez rieku Moselle a tam hodil svoj biskupský prsteň do vody a modlil sa k Bohu, aby mu dal znamenie vrátením prsteňa; prešlo veľa rokov a rybár priniesol biskupovi Mnoho kajúce rokov neskôr, priniesli biskupovi rybu z kuchyne, ktorá mala v žalúdku jeho prsteň; Arnulf si to vysvetlil ako znamenie a odišiel z biskupského úradu a stal sa pustovníkom; keď odstúpil ako biskup, vypukol požiar v pivničných priestoroch kráľovského paláca a hrozilo, že sa rozšíri v pivničných priestoroch celého paláca a po celom meste Mety; Arnulf, plný odvahy a pocit jednoty s mešťanmi stál pred ohňom a povedal: Ak Boh chce, aby som bol obetovaný, som v jeho rukách.“ Potom urobil znamenie kríža a plamene okamžite ustúpili; tretia legenda hovorí o tom, ako farníci Arnuldove ostatky v horúčave niesli z nehostinného miesta jeho pustovne vo Vosges

a boli smädní; jeden z nich sa modlil, aby im ich bývalý biskup dal to, čo teraz práve najviac potrebujú; okamžite za zvyšok piva na dne hrnca znásobil do množstva, ktoré stačilo až do budúceho večera, keď dorazili do Met; pozri *kresťanskí svätci*

https://en.wikipedia.org/wiki/Arnulf_of_Metz

Arnold zo Soissons - (†1087); svätec z rímskokatolíckej cirkvi, patrón chmeľových zberačov a belgických pivovarníkov; narodil sa v Brabantsku, najprv bol vojakom z povolania; potom sa na tri roky stal pustovníkom a neskôr sa opäť kláštora Sv. Medarda v Soissons vo Francúzsku; jeho hagiografia uvádza, že sa snažil odmietnuť túto poctu a vyhnúť sa jej útek, ale bol vľkom prinútený vrátiť sa; legenda vraví, že v opátstve začal variť *pivo*, ako bolo nevyhnutné pre stredoveký život; v tejto dobe v Európe sa bežne pilo na raňajky aj počas dňa; bolo nazývané malé pivo, ktoré malo veľmi nízky obsah alkoholu a obsahovalo výživné droždie, ktoré pijanovi okrem potrebnej tekutiny zabezpečovalo dávky vitamínov skupiny B z kvasníc, ktoré rástli počas fermentácie nápoja; legenda hovorí, že z tohto dôvodu mnoho ľudí v jeho zbore prežilo mor, lebo namiesto škodlivej zamorenej vody pili prevarenú tekutinu zbavenú všetkých patogénov; to je vysvetlenie, prečo sa Arnold stal patrónom pivovarníkov; existuje mnoho vyobrazení Arnolda s hrabľami v ruke, ktoré sa používali pri rmutovaní obilia v procese prípravy piva; pozri *kresťanskí svätci*

https://en.wikipedia.org/wiki/Arnold_of_Soissons

Árón - Mojžišov brat, prvý židovský veľkňaz, ktorého funkcia bola dedičná: všetci prvorodení synovia jeho rodiny sa stali veľkňazmi; v jednej verzii sa stavia Áron proti Mojžišovi aj proti Bohu (pozri *zlaté teľa*); podľa neskoršej verzie (*Numeri 17,1-11*) jeho kňazskú moc dokázal boh zázrakom (jeho palica rozkvitla; pozri *mariánske symboly*); od Árona *jeruzalemskí* kňazi odvodzovali svoj pôvod; v *Exodu (7,8-12)* premenil pred faraónom svoju palicu na hada, aby ho presvedčil o všemocnosti svojho boha *Jahve*; pozri *synagóga 2, alegória cirkvi*

Áron v svätostánku pred oltárom (Biblia de San Isidoro de León, 960)

C. Cort podľa F. Zuccari: Mojžiš a Áron pred faraónom (rytina, 1567)

L. Chéron: Áronova palica zmenená na hada pred faraónom (červená krieda s hnedo-šedým lavírovaním, 1660-1725)

Áron, syn diabla - anglická antisemitsky zameraná *karikatúra* z 1277, objavená v esexských dokumentoch; vyhodnotená ako najstaršia karikatúra Žida

http://en.wikipedia.org/wiki/Aaron,_Son_of_the_Devil

Áron, syn diabla (karikatúra, Esex, Anglicko, 1277)

Áronova palica - (*Numeri* 17,1-8); zakvitnutá palica, zázrak, ktorým Jahve dal najavo predurčenie *Árona* ku kňazskému poslaniu; jeden z predmetov, ktorý tvoril z posvätného príslušenstvo svätostánku (pozri *stan stretávania sa*); počas putovania na púšti po odchode z Egypta, niektoré kmene boli nespokojné s voľbou Léviho kmeňa k službe Bohu a žiadali o rovnakú výsadu; pre trvalé vyriešenie sporu bolo rozhodnuté, že sa uchýlila k Božiemu súdu; všetci vodcovia kmeňov dali palice na noc do svätostánku; na druhý deň sa ukázalo, že Áronova palica vykličila a rozkvitla ako mandľový strom, ktorý slúžil ako dôkaz Božej vôle; boli umiestnené cez noc do svätostánku. V dopoludňajších hodinách sa ukázalo, že medzi nimi prút Áronov dal klíčky a rozkvitla mandľový strom, ktorý slúžil ako dôkaz Božej vôle; palica Árona zostala v stane, kde odpočívala ako svätá

relikvia v arche zmluvy; biblická legenda neoplodneného plodu bola dôvodom, prečo v mandliach stredovek videl symbol panenskej čistoty; palicu Árona mala veľa zázračných schopností; najmä sa mohla premeniť v hada (pozri *bronzový had*), ješť iných hadov, ako sa to stalo v Egypte vo faraónovom paláci; pozri *Zvestovanie s jednorožcom*

<https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B6%D0%B5%D0%B7%D0%BB>

https://en.wikipedia.org/wiki/Aaron%27s_rod

Zakvitnutá Áronova palica (Speculum Humanae salvationis, 1450)

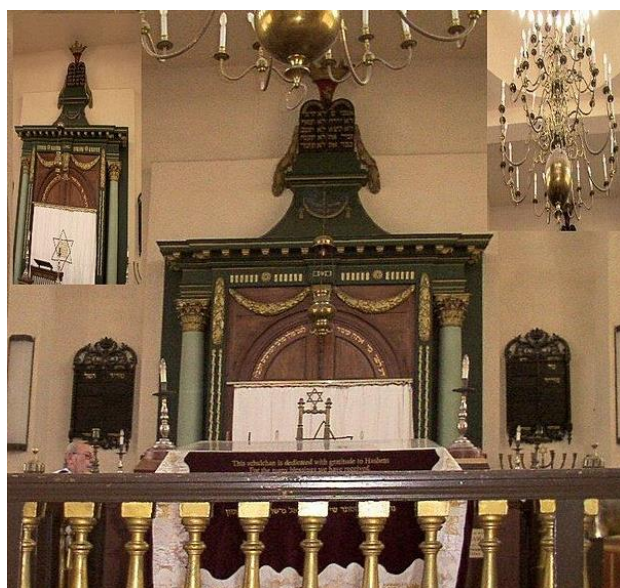

Zakvitnutá Áronova palica (Speculum Humanae salvationis, 1450)

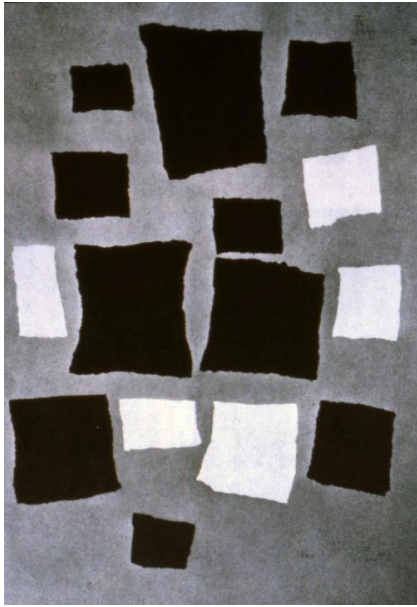
A. Hirschvogel: Áronova kvitnúca palica (pred 1553)

aron ha-kodeš - posvätná schránka v *synagóge*, prechovávajúca *Tóru*; nachádza sa na vyvýšenom mieste (*estráda*), so závesom (*páróchet*) a po bokoch so svietnikmi (*menorami*); pred ňou sa nachádza *večné svetlo* (*ner tamid*)

Aron ha-kodeš

Arp Hans - pozri *absolútny surrealizmus, abstraktné umenie, Cabaret Voltaire, náhoda*

H. Arp: Štvorce alebo obdĺžniky usporiadané podľa zákonov náhody

arraba - entuja

ar-Rahim - pozri *ar-Rahman*

ar-Rahman - arab. سورة الرحمن / ar-Rahman

-v súvislosti s heslom *Alah v histórii*: okrem *Alaha* a iných bohov uctievali *Natabejci* aj dvoch iných bohov, pravdepodobne menších ako *Alah*, konkrétne *ar-Rahmana* a *ar-Rahima*; obaja boli zbožne uctievaní so ct'ou a poctami; *Korán* napodiv uchováva mená týchto dvoch pohanských božstiev, hoci vyhlasuje, že tieto mená patria *Alahovi*; úplne prvá *súra* *Koránu* uvádza tie dve mená už na začiatku; v *súre* 19 prevládajú mená týchto oboch božstiev; podľa Philipa Khuri Hittiho (فيليب خوري حتي ; 1978) pohanskí *Natabejci* najprv zaviedli kult *ar-Rahmana* a *ar-Rahima* pravdepodobne z južnej *Sýrie*; neskôr si tieto dve mená pohanských bohov našli svoje miesto v panteónoch juhoarabských chrámov; Mohamedov konkurent, Maslama bin Habib (مسلمة بن حبيب) alebo Musaylima (مسيلمة) kázal v mene *ar-Rahmana*, juhoarabského *Alaha*; toto by mohol byť dôvod, prečo Mohamed neskôr opustil *ar-Rahmana* a prijal *Alaha* mekkských pohanov ako svojho jediného Boha

-*súra* *Ar-Rahman* je často považovaná za „krásu *Koránu*; Prorok Mohamed povedal: „...ozdoba *Koránu* je *Súra ar Rahman*“

Arrezo/areco - *patrónom* mesta je *Donatus z Arreza*; pozri *atribúty, symboly, alegórie a prirovnania; kresťanskí svätci*

arriciato/aričiato - tal.; hrubšia vrstva omietky pri technike *fresky*, ktorá sa pokrýva jemnejšou vrstvou, *intonakom*; vhodná kombinácia: 1 diel vápna : 2,5 dielom piesku, pre lepšiu súdržnosť vrstvy sa používa aj prísada teľacích chlupov alebo štetín, alebo sekanej kúdele

Arroyo Beatus - Beatus Arroyo

***ars** - lat. – „umenie“

***ars artificialiter scribendi/ars** artyficialiter skribendy - lat. – „umenie umelého, t.j. mechanického písania“; stredoveký názov pre *typografiu*; pozri *knihtlač*

***ars impressoria/ars** impresoria - lat. – „umenie otláčať“; stredoveký názov pre *typografiu*; pozri *knihtlač*

***ars mechanicae/ars** mekanycé - lat. – „mechanické umenia“; tiež *artes mecanices*; staroveká sústava odborov vzdelania vyhradená neslobodným občanom a otrokom (preto tiež *neslobodné umenia*); patrili medzi ne *architektúra, maliarstvo, sochárstvo*, ale i *tkáčstvo* ap.; na rozdiel od slobodných umení vyhradených slobodným občanom (pozri *sedem slobodných umení*); stredoveká predstava o vzniku umeleckého diela, o podiele *umelca* - realizátora diela, ktorému zostáva iba remeselné prevedenie, zatiaľ čo tvorivé zložky a program diela je vyhradený *cirkevným otcom*, cirkvi, ktorá ho určuje na základe *concetta*; z tejto deľby vychádza aj predstava, že skutočným pôvodcom diela

je zadávateľ *donátor*, ktorý ho zasväcuje Bohu, *svätcovi*, nie umelec, ktorý iba dielo vytvára; predstava potvrdená *koncilom Nicejským* roku 787, ktorý tak ukončil *obrazoborecké* spory; predstava blízka starogréckej predstave *banauka*, hoci v tomto prípade išlo viac o vyjadrenie sociálneho postavenia; prekonaná až v časoch *renesancie*; pozri *originalita*; *paragoné*

***ars moriendi**/ars moriendy - lat. – „*umenie zomrieť*“; skupina kresťanskej literatúry, stredoveké *literárne diela* rozšírené v 15.-16.st. v Anglicku, Francúzsku, Holandsku, Taliansku, Španielsku; praktické vodidla pre umierajúcich a tých, ktorí ich navštevujú; príručky informovali umierajúcich, čo môžu očakávať, a predpísané modlitby, akcie a postoje, ktoré by viedli k „*dobrej smrti*“ a spásy; prvé takéto práce sa objavili v Európe v priebehu 1.pol. 15.st. a zahájili pozoruhodne flexibilný žáner kresťanskej literatúry, ktorý pretrval až do 18.st.; latinské artes moriendi bolo vytlačené v Nemecku od roku 1475; následné preklady do nemčiny, francúzštiny, holandčiny, kastíľčiny a katalánsky svedčili o ich širokom prijatí v Európe v neskorého 15.st.; vyjadrovali filozofiu života v období *čiernej smrti*; nastupujúca buržoázia mala v obľube ars morendi, ktoré bolo vo vrcholnom stredoveku rozšírené najmä v mníšskych a šľachtických kruhoch; témy sa ujali najmä *zobravé rády* a nabádali k pokániu; tlač mala podobu blokovej knihy doplnenej početnými ilustráciami; pozri *kostlivec*, *smrť*; *memento mori*, *drevorez liniový*; *alegória smrti*

pozri *ars morendi*, *dance macabre*, *cursus mundi*, *Et in Arcadia ego*, *Gloriam finis mundi*, *chorea machabaetorum*, *corona triumphalis*, *imago mortis*, *In ictu oculi*, *memento mori*, *obrazy smrti*, *sapientia morendi*, *tanec smrti*, *triumf smrti*, *Vanitas*

www v súvislosti s heslom *farby Egyptánov*: zelená bola farbou vegetácie a života; robiť „zelené veci“ bolo výrazom pre užitočnosť, životaschopnosť a cieľavedomosť; boh *Osiris* býval zobrazovaný so zelenou pokožkou – tzv. Veľkou Zelenou; zelený *malachit* sa považoval za symbol radosti a „*zem blaženej smrti*“ bola opisovaná ako „*pole malachitu*“

http://commons.wikimedia.org/wiki/Ars_moriendi
http://en.wikipedia.org/wiki/Ars_moriendi

Ilustrácia z Ars morendi (kolorovaný drevoryt, 15.st.)

A. Rethel: Smrt' ako priateľ (drevoryt, vanitas, 1851)

***ars multiplicata/ars multyplikata** - lat. – „znásobené umenie“; programová výstava *grafiky* v 1968 v Kolíne n. Rýnom, ktorá postavila proti unikátnemu umeleckému dielu grafiku a reprodukcie, ktorým prisúdila možnosť stať sa obecnou formou *umenia*; pozri *originál: grafický list*

***ars scribendi/ars skribendy** - **typografia**

***„ars simia naturae“/ars simia naturé** - lat. – „umenie je opica prírody“ (podrobne pozri *simia naturae*); stredoveké úslovie vyjadrujúce dobový názor na *umenie*; chápané ako na výsosť napodobujúca činnosť > opica sa stáva preto aj symbolom *maliarstva* a *sochárstva*); názor preberaný najmä *flámskym maliarstvom* 17.st.; zobrazuje umelca ako opicu, ako maľuje portrét, zvyčajne ženský alebo ľudský, alebo vytesáva postavu do kameňa; táto paródia človeka rozšírená aj na iné činnosti a opice boli zobrazované, ako sedia u stolu s jedlom, hrajú karty alebo na hudobné nástroje, pijú, tancujú, korčuľujú ap.; niekedy ich nahrádzajú iné zvieratá, najmä *mačky* a *sovy*; umelci sa tým vysmievali ľudskej pýche, pošetilosti a márnivosti; ďalej pozri *Cnosti a Neresti*; *originalita*, *napodobenia*; *opica*; *atribúty*, *symbols*, *alegérie a prirovnania*

***ars typographia** - lat. – „umenie odlišovať“; stredoveký názov *typografie*; pozri *knihtlač*

Arseius (pustovník) - (†450); pustovník a jeden z otcov púšte; bol učiteľ Arcadius a Honoria, synov Theodosius; pozri *pustovníci*

https://it.wikipedia.org/wiki/Arsenio_il_Grande

J. Sadeler I. podľa M. de Vos: Sv. Arsenius pustovník (16.st.)

arsenikon - žltý pigment, chemicky siřník arzenitý, kryštalický nerast (drvený na prášok a miešaný s pojidlami); jedna z prvých farieb žltých v období antiky, silno jedovatá; Rimanmi nazývaný *auripigmentum*; pozri pigmenty a farbivá žlté

Arsij - jedna z troch dcér boha Baala; personifikovaná zem; zápasosemitská chtonická bohyňa podsvetia; pozri bohovia podsvetia, semitské a kanaánske božstvá

Arsinoe -

[http://it.wikipedia.org/wiki/Arsinoe_\(mitologia\)](http://it.wikipedia.org/wiki/Arsinoe_(mitologia))

J. Tintoreto: Zachránenie Arsinoe

Arsippé - v gréckej mytológii jedna z troch *Mínyad*; pozri *Leukippé*, *Alkithoé*